

блокувала будь-які спроби розв'язання конфлікту з метою реставрації зони впливу, яку вона втратила після розпаду СРСР. Українські політичні еліти не зрозуміли таких «натяків» РФ, як війна в Абхазії, конфлікт в Придністров'ї, російсько-грузинська війна, та вирішили не застосовувати серйозних дій для підвищення обороноздатності України.

Джерела та література

1. RISE Moldova. Українські бізнес-партнери Республіки Шериф. URL: <https://www.rise.md/rusa>
2. Совместное заявление Верховной Рады Украины и парламента Республіки Молдова. *Правда Украины*. 1991. 10 сентября. С. 22.
3. Lenta.ru. Кремль отреагировал на призыв присоединить Донбасс к России. URL: <https://lenta.ru/news/2021/01/29/peskov/>
4. Спільна заява Президента України Володимира Зеленського і Президента Республіки Молдова Майї Санду. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-zayava-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-i-pr-659934>
5. Филипенко А. Ілюзії придністровського врегулювання. URL: <https://zn.ua/ukr/international/ilyuziyi-pridnistrovskogo-vregulyuvannya>
6. Василей Росіан, Филипенко Артем. Явна й прихована загроза Придністров'я. URL: https://zn.ua/ukr/international/yavna-y-prihovana-zagroza-pridnistrov-ya-270318_.html

Товкун Інна, Асатуров Сергій

Національний університет біоресурсів та природокористування України

КОНФЛІКТ НА СХОДІ УКРАЇНИ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Висвітлено внутрішні особливості конфліктів, проблеми та суперечності на міжнародному інституційному рівні, які виникли разом із розвитком нових видів політичних конфліктів сучасності та ще більше поглибилися через політичні конфлікти в нашій державі, які не з власної волі виявилися загрозою не тільки національній безпеці, а й регіональній та глобальній.

Ключові слова: конфлікт, загроза, третя сторона, механізм впливу, дипломатія.

Abstract. Highlights the internal features of conflicts, problems and contradictions at the international institutional level, which arose with the development of new types of political conflicts of today and deepened in connection with political conflicts in our country, which were not a threat not only national security, but also regional and global.

Keywords: conflict, threat, third party, mechanism of influence, diplomacy.

Останнім часом уся міжнародна спільнота переймається як внутрішніми збройними конфліктами, так і міждержавними, які можуть бути небезпечними не тільки для держави, де він виник, а й загалом міжнародному співтовариству. Тому допустимим вважається втручання міжнародної спільноти у такого типу

конфлікти, проте використовуючи насамперед правові та політичні рамки і тільки з метою мирного й несилового врегулювання.

Втручання міжнародної спільноти потрібно розглядати крізь призму функціонування третьої сторони, роль якої визначається через її безкорисливість, неупередженість та незалежність у врегулюванні конфліктів. Водночас дії третьої сторони можуть виражатись у різних формах, використовуючи різноманітні інструменти, методи, технології, що становлять собою визначені механізми впливу на конфлікт.

Конфлікт на Сході України має як внутрішній, так і зовнішній характер. Зовнішній (глобальний) характер визначається в тому, що цей конфлікт насамперед є викликом для міжнародної спільноти, адже він показав кризу системи міжнародної безпеки, яка склалася після Холодної війни і була основним гарантом забезпечення миру у світі. Також конфлікт продемонстрував відновлення протистояння між Сходом та Заходом, яке існувало під час Холодної війни. По-третє, конфлікт підтвердив наявність так званої ерозії пострадянської системи мирного співіснування між державами-сателітами Росії [1, с. 6].

Існує певна проблема у виборі тих чи інших механізмів впливу на конфлікт, які повною мірою відповідали б визначеним нормам та принципам міжнародного права. Проблема полягає у регулюванні нового типу конфлікту – «гібридної війни», тобто збройного конфлікту, що передбачає застосування традиційних для війни обох держав засобів та атрибутів, проте без офіційного оголошення війни та розриву дипломатичних відносин, зокрема без введення воєнного стану та анулювання міждержавних угод, договорів, без припинення співробітництва в економічній, торговельній, енергетичній сферах з державою-агресором. Такий тип збройного конфлікту передбачає використання як регулярних, так і нерегулярних військ, а також кримінальних елементів та протистояння як у реальному, так і у віртуальному та інформаційному просторі.

Існує три загальні підходи, за якими можна охарактеризувати механізми впливу третьої сторони на процес управління конфліктами: по-перше, на якому рівні здійснює діяльність третя сторона (офіційний рівень, неофіційний та напівофіційний); по-друге, які засоби використовує третя сторона (мирні чи примусові); по-третє, який характер носить вплив третьої сторони (рекомендаційний чи обов'язковий). Міжнародні інституції не мають права втручатись у внутрішні справи держав, проте якщо всередині держави порушуються принципи міжнародного порядку чи нехтують правами та обов'язками людей, то міжнародна спільнота не може залишити це поза своєю увагою [2, с. 330].

Найважливішими мирними інструментами впливу на конфлікт сьогодні вважаються інструменти дипломатії, які здебільшого застосовуються на трьох рівнях. У міжнародній практиці це виражається у поділі на дипломатію першого рівня, дипломатію другого рівня чи дипломатію третього рівня або офіційну дипломатію, неофіційну чи напівофіційну. У процесі врегулювання конфлікту

на Сході України на сьогодні жоден із форматів не виявив своєї ефективності, зважаючи на продовження бойових дій на Донбасі.

Що ж до міжнародних організацій чи країн-миротворців як третьої сторони у врегулюванні конфлікту, то їх рішення в загальному носить рекомендаційний характер, а основною ціллю їхньої діяльності є дати зрозуміти конфліктуючим сторонам, що мирний шлях вирішення суперечностей та збройної боротьби є найкращим варіантом співіснування. Використовуючи нейтральний статус дипломатії, неупереджене ставлення до конфліктуючих сторін, країна-миротворець або міжнародна організація отримують можливість вести конструктивний діалог із конфліктуючими сторонами, виявляти усередині держави політичні інститути, зацікавлені у припиненні протистояння, спрямовувати протистояння у латентний стан без використання сили з подальшим врегулюванням конфлікту [3, с. 129].

Отже, міжнародний та глобальний характер політичного конфлікту в Україні, що виявився через воєнний конфлікт за участю РФ на Сході та незаконну анексію Криму, несе загрозу системі міжнародної і пострадянської безпеки, призводить до руйнування принципів, гарантій, основ, які сприяли мирному співіснуванню держав та народів до сьогодні, а також порушення базових двосторонніх домовленостей та їх нормативних закріплень, які визначали стратегічне партнерство та співробітництво обох держав. Головними завданнями, які на сьогодні постали перед Україною, є, по-перше, розробка чіткої стратегії зовнішньої політики, яка б враховувала всі аспекти сучасного конфліктно-політичного стану та дозволила б державі виступати не лише об'єктом міжнародних домовленостей, а й ініціювати обдуманий план врегулювання і вирішення конфліктів та відновлення територіальної цілісності держави, запропонувати конкретні шляхи реформування ООН та реально діючі механізми підтримки міжнародного миру й безпеки. По-друге, необхідним є переформатування рівня двостороннього співробітництва українсько-російського співробітництва, адже від нього залежить мир та стабільність на всьому посткомуністичному просторі, а також розробка нової стратегії регулювання конфлікту на Сході із дотриманням чіткої послідовності етапів (насамперед припинення конфліктного протистояння та відведення військ, а вже потім політичні шляхи вирішення конфлікту), що стало б одним із ключових факторів успішної реалізації мирного вирішення конфлікту. По-третє, проведення ефективних внутрішньо-державних реформ, як попередження нових внутрішніх конфліктів.

Джерела та література

1. Аналіз діалогових ініціатив щодо врегулювання конфлікту в Україні / Міжнародний Центр Перспективних Досліджень, 2014. 63 с. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/files/mapping_ukr_.pdf

2. Жекало Г. І. Міжнародні організації у політичних протиріччях та конфліктах сучасної України: концепція досліджень. *Гілея*. 2014. Вип. 86(7). С. 330–334.

3. Родик Г. Ю. Механізми дипломатії як фактор безсилового управління конфліктами. *Наукові праці: науково-методичний журнал. Політологія*. 2012. Вип. 192. Т. 204. Миколаїв: ЧДУ ім. П. Могили. С. 127–131.

Ярошинський Микола

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Анотація. Автором узагальнено стратегію національної безпеки України і визначено напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави в умовах російської агресії.

Ключові слова: національна безпека, пропаганда, стратегія.

Abstract. The authors of the strategy argue that the formation of the comprehensive information policy of the state and the strengthening of the strategic communications can be considered key actions to neutralize this threat. The author generalizes the strategy of the national security of Ukraine and defines the directions of the foreign and domestic political activity of the state in the conditions of Russian aggression.

Keywords: national security, propaganda, strategy.

Стратегія національної безпеки України є основою для планування діяльності органів державної влади у сфері національної безпеки. Враховуючи її положення, розробляються доктринальні документи з питань воєнної безпеки, наприклад, воєнна доктрина, головні напрями зовнішньої політики, стратегії інформаційної безпеки, кібербезпеки, реформування сектору безпеки та оборони, інших нагальних питань національної безпеки, а також державних програм за окремими напрямами державної політики національної безпеки. Органи державної влади керуються Стратегією у процесі розробки та реалізації законодавчих актів, концепцій, доктрин, стратегій, програм, планів і окремих заходів, укладенні міжнародних договорів та угод, інших міжнародно-правових документів, а також звітують про стан виконання Стратегії [8].

Воєнна сила в усі часи є головним засобом розв'язання міждержавних і внутрішньодержавних конфліктів. Її застосування стає більш мережевоцентричним, гібридним та багатосферним. Прискорюється цифротизація, роботизація й автоматизація процесів розвідки та нанесення ударів по цілях на полі бою, а також управління діями військ. Поява новітнього озброєння та військової техніки (ОВТ) стає причиною зміни форми та способів ведення бойових дій. Значно зріс вплив військово-технічної політики на воєнну політику держави. Тож їх слід формувати й реалізовувати у тісному взаємозв'язку. Крім того, зросла роль середньо- та короткострокового планування через швидкі та складнопрогнозовані на довгостроковий період